

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

10
2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 714 sahifa, 30-oktyabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Salimov Oqil Umrazqov, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori
Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent
Djumaniyazov Maqsud Allazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farhod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori
Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlrat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna SamDu IS instituti professori
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Nomozova Qumri isoyevna Geologiya fanlari universiteti "Iqtisodiy geologiya" kafedrasini dotsenti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar departamenti rahbari
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi PKQTUMOTMXHB mutaxassis

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Qishloq xo'jaligida innovatsion xizmatlar infratuzilmasini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	8
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich , professor, Zaynutdinova Umida Djalalovna , dotsent	
O'zbekiston-Turkiya do'stligi azaliy qadryatlarimiz zaminida yashab kelmoqda.....	13
O'sman Mesten , Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya-O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari	
O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanishini davlat tomonidan	
qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish.....	15
Akkulov Abdulaziz Uralboyevich , mustaqil tadqiqotchi	
O'zbekiston Respublikasini "Yashil" iqtisodiyotga o'tish istiqbollari. Muammolar va yechimlar.....	19
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li , doktorant	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "Yashil" iqtisodiyotning o'rni.....	26
Sevara Yaxshimuratova Rustam qizi , assistent-o'qituvchi	
Sanoat barqarorligini ta'minlashda yashil energetikaning o'ziga xos xususiyatlari.....	29
Kadirov Abdumalik Matkarimovich	
Republikamizda "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishda agroxizmatlarni	
rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	36
Mirzayev Q. J. , i.f.d., professor; Jonuzokov M. K. , assistent o'qituvchi	
"Yashil" obligatsiyalarni muomalaga chiqarishning nazariy va amaliy jihatlari.....	40
E. I. Nosirov , i.f.n., dotsent	
Turizm sohasidagi loyihalarni kreditlash amaliyotini takomillashtirish.....	46
Matkabulova Dilorom Xalilullayevna , PhD	
Koreya Respublikasida yashil (eko) turizmning rivojlanish yo'nalishlari va muammolari.....	51
Islomova Dilrabo Salomovna , kafedra assistenti	
Moliyaviy menejment tizimini transformatsiyalashda raqamli marketing	
samaradorligini baholashning nazariy yondashuvlari.....	55
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich , PhD, dotsent	
Samarqand viloyati ekologik turizm salohiyatidan samarali	
foydalanish asosida ekoturizm klasterlarini shakllantirish.....	62
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi , i.f.b.f.d.; Axrоров Farxod Baxriddinovich , i. f. n.; Xo'jamov Bobur , tadqiqotchi	
Ichki turizmni rivojlantirishda davlatning o'rni.....	68
Dehqonov Burxon Rustamovich , tayanch doktorant	
O'zbekistonda turizm sohasini rivojlanishiga global trendlarning ta'siri.....	72
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich , i.f.d., professor	
Assessment of the Current State of the Market and Procedure For Lending	
to Subjects of Tourism Services of the Republic of Uzbekistan.....	79
Karimova Aziza Maxomadrizoyevna , PhD, docent; Maqsudov Orif Shakirovich , assistant	
Islomiy moliya instrumentlari (muzoraba va mushoraka) va ularni tijorat banklarida qo'llash.....	84
Madraximova Gulasal , dotsent; Safarova Nasiba , magistrant	
Mamlakatimizda "Yashil" iqtisodiyot asosida barqaror rivojlanishni ta'minlashning o'ziga xos jihatlari.....	90
Mustafaqulov Yangiboy Bo'riqulovich , Todjimamatova Mashhura Erkinovna ;	
Nurmatova Hilola A'zamovna ; Berdieva Aziza G'anisher qizi ; Egamberdieva Oydin Abror qizi	
Ways to Improve the Green Recovery in Uzbekistan by Investment and Trade.....	97
Nurbek Khalimjonov , assistant	
Evaluating the Path Towards Sustainable Tourism Development in the Republic of Uzbekistan.....	102
Khusniddin Egamnazarov	
Nexus Between Climate Change and Energy Consumption in Uzbekistan: A Time Series Analysis.....	106
Sarvar Mamasoliyev ; Shodiyor Toxirov	
O'zbekistonda mice turizmini barqaror rivojlanishida qulay infratuzilma.....	112
Xalimova F. N. , katta o'qituvchi	
Ichki turizmni rivojlantirishning ilg'or xorijiy tajribasi va uni	
O'zbekistonda qo'llashning iqtisodiy afzalliklari.....	115
Matkarimov Jahongir Shamuratovich , mustaqil tadqiqotchi	
Agroturizmni rivojlantirish orqali hududlarning barqaror rivojlantirish imkoniyatlari.....	122
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna , kafedra dotsenti	
Turizm sektorida milliy hunarmandchilik mahsulotlarining rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.....	126
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna , kafedra assistenti	
Роль религиозного туризма в экономике Узбекистана.....	132
Рахимова Дилфуза Мирзакасимовна , преподаватель	
Turistik sanoatining investitsion jozibadorligini boshqarish va samaradorligini baholash.....	139
Sa'dullayeva Gulnoza Sodiq qizi , PhD	

Turizmga innovatsiyon texnologiyalarni joriy qilish shart sharoitlari	144
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li , doktorant	
O'zbekistonning "yashil iqtisodiy strategiyasi" va uni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari	147
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich , dotsent	
An Analysis of the Structure of Trade Between China and Uzbekistan	150
Cao Gang , PhD Candidate	
"Daka-Tex" MCHJ XKning marketing faolyatining takomillashtirish.....	160
Musyeva Shoirazimovna , kafedra professori	
Mamalakat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda oziq-ovqat xavfsizligining o'rni.....	164
Ibragimov G'ayrat Ablalulovich , PhD; Shukurova Nilufar Qahramonova , tadqiqotchi;	
Umirov Islombek Furkatovich , tadqiqotchi; Tojiqulov Samandar Orufjon o'g'li , tadqiqotchi	
MDH davlatlarida chorva va parandachilik o'sish dinamikasi	169
Abidov Abdujabbor Abduxamidovich , t. f.n., dotsent	
Tijorat banklarida foiz stavkaning likvidlikka ta'siri	179
Berdiyarov Baxriddin Tavasharovich , iqtisodiyot fanlari doktori, professor	
O'zbekiston moliya bozorini jahon moliya bozoriga integratsiyalashuvining dolzarb masalalari	186
Burxanov Aktram Usmanovich , i.f.d., prof.; Xudoyqulov Xurshid Xurramovich , i.f.d., prof.	
O'zbekiston Respublikasining Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lishiga oid	191
Ruzibayev Jahongir Nodirovich	
O'zbekistonda ikkilamchi qimmatli qog'ozlar bozori hozirgi holati tahlili.....	194
Ro'ziqulov Abdimo'min Qussam o'g'li , mustaqil izlanuvchi	
Raqamli texnologiyalar orkali turizm industriyasini rivojlantirish usullari	200
R. P. Zarikeyev , mustaqil doktorant	
Korxona iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda inson resurslaridan foydalanish amaliyoti	206
Abdualimov Ashraf Qurbonaliyevich , doktorant	
Oliy ta'lim muassasalarida to'lov-kontrakt shakli mablag'lari bo'yicha xarajatlar	
va ular hisobining amaldagi holati	211
Abdujalilova Dilnoz Abdusattorovna , doktorant	
O'zbekistonda oziq-ovqat bozori nazariy tahlili.....	216
Abduraxmanova Zuxra Toxir qizi , doktorant	
Sug'urta munosabatlarini takomillashtirishning istiqbollari	221
Abduturapova Dildora Farxodjon qizi , doktorant	
Functions of Management in Education and Its Significance	231
Akhatova Shakhnoza Akram kizi , teacher	
Qishloq xo'jaligi korxonalarini moliyalashtirishni yangicha	
usullarini o'rganishning ayrim dolzarb masalalari	235
Ametov Quvondik Mamatjanovich , mustaqil izlanuvchi	
Yog'-moy sanoati korxonalari kapitali rentabelligini oshirish yo'nalishlari.....	238
Amirzoda Hamrayev , katta o'qituvchi	
Banklararo to'lov tizimini raqamli iqtisodiyotdagi rolini oshirish choralari	244
Amonov Alisher , o'qituvchi	
Baholash faoliyatini raqamlashtirish istiqbollari.....	248
Bobirjon Aktamov , katta o'qituvchi	
Marketing xizmati samaradorligini baholashda PEST tahlil usulining ahamiyati va qo'llash imkoniyatlari	253
Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li , katta o'qituvchi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining vujudga kelish zarurati, umumiy hisobotlarining tuzilishi	
va O'zbekistonning MHXSga o'tishida vujudga keladigan muammolar va ularni bartaraf etishning istiqbolli	
yo'nalishlari	259
Djurayeva Iroda Bahrom qizi , doktorant, o'qituvchi	
Samaradorlikni korxona iqtisodiyotida tutgan o'rni	265
Fayziyeva Nilufar Shuxrat qizi , PhD, katta o'qituvchi	
Avtomobil transporti korxonalarida amortizatsiya xarajatlari va uning hisobini takomillashtirish masalalari...	269
G'anibayev Ilxomjon Shokiraliyevich , doktorant	
Turistlar statistik hisobini olib borish bo'yicha xalqaro standartlar va tajribalar tahlili	275
Jumanova Zilola To'ychiyevna , doktorant	
Tijorat banklari ipotekali kreditlarining qaytuvchanlik holatini barqarorlashtirish choralari	280
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li , kafedra o'qituvchisi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni	
amalga oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	284
M. Samiyeva , kafedra assisenti	
Assessment of the Economic Effectiveness of the Railway Transport System	288
Mannonov Shahruhmirza Abdurashidovich , independent researcher	
O'zbekistonda mikromoliya tashkilotlarining iqtisodiy faoliyat samaradorligini oshirish yo'llari.....	294
Nazarova Muslima Nazarovna , PhD, i.f.f.d., katta o'qituvchi	

Mamlakatimizda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.....	301
Odilov Dilshodjon Tulqinovich	
O'zbekistonda paxtachilik majmuasining iqtisodiy samaradorligini oshirish	307
Xoliqov Tolibjon Luptullaevich , kafedra assistenti	
Ta'lim tizimi boshqaruvida "time menejmenti" texnologiyalarini qo'llash.....	311
Radjabova Gavxar Umarovna , kafedra dotsenti	
Improving Trade Effectiveness Through Merchandising: Theory and Practice	316
Ravshan Aliyevich Allayorov , Associate Professor	
An'anaviy moliya tizimidagi yangi yondashuv va yechimlar	319
Abrorov Sirojiddin , PhD; Bunyod Usmonov , PhD	
Ijtimoiy fondlar va maqsadli jamg'armalar faoliyatini takomillashtirish.....	325
Samiyeva Gulnoza Toxirovna , PhD, i.f.f.d.	
Tikuv-trikotaj korxonalarining brend jozibadorligini marketing strategiyalari asosida oshirish.....	332
Sh. Sh. Ziyayeva , katta o'qituvchi	
Surxondaryo mintaqasining ekoturizm salohiyati nuqtayi nazaridan baholash	337
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li , mustaqil tadqiqotchi	
Совершенствование учета неиспользованных основных средств в Республике Узбекистан.....	340
Усманов Фаррух Обитжонович , научный сотрудник кафедры	
An'anaviy moliya tizimining metodologik muammolari, shuningdek moliya tizimida yuz beruvchi inqirozlar va ziddiyatli vaziyatlarning yuzaga kelish sabablari	348
Xabibullayev Dadajon Ro'ziboyevich , stajor tadqiqotchi	
Dehqon xo'jaliklarida mahsulot yetishtirish samaradorligini oshirishda tomorqa xizmati klasterlarini takomillashtirish	355
Xamrayeva Sayyora Nasimovna , kafedra professori; Ochilova Nargiza Akramovna , doktorant	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	360
Nosirov Javlonbek Jamoliddin o'g'li , doktorant; Raxmatov Ziyodullo Nosirovich , dotsent	
BMT Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida kambag'allikni qisqartirish va oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash masalalari.....	363
Yusupov M. S. , PhD	
Мировые финансовые центры точки роста экономики	369
Абдуллаев Анвар Фархадович , PhD., доцент кафедры	
XX asr jadid ma'rifatparvarlari Abdurahmon Toshkandiy va Abdulla Avloniy ijtimoiy qarashlaridagi umumiylik va xususiylik	375
Abrorxon Asatulloev Asatulloevich , PhD	
Математическое обоснование вычисления моды и медианы в статистике.....	379
Бердикулова Ирода Райимкуловна , старший преподаватель; Усманов Шахзод Шохрухович , студент	
Yirik soliq to'lovchi korxonalar faoliyatini rag'batlantirishda soliq ma'murchiligining istiqbollari.....	390
G'aniyev Shaxriddin Vohidovich , i. f. d., Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich , PhD	
Sog'lomlashtirish turizmi klasterlari faoliyatida innovatsion faoliyatni boshqarishning kross-innovatsiyalar asosidagi modeli	395
G'ofurov Azizbek Umarjonovich , mustaqil tadqiqotchi	
Tijorat banklari faoliyatidagi kredit risklarini boshqarishni takomillashtirish yullari.....	400
J. Y. Isakov , i.f.d, professor	
Mehnat bozorining raqamlashgan iqtisodiyotdagi statistik masalalari.....	405
A. Abduvohidov , i. f. d., professor	
Davlat oliy ta'lim tashkilotlarida xarajatlar hisobini yuritish.....	407
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich , PhD	
Актуальная ситуация в сегменте теневой экономики в Республике Узбекистан	412
Кошанов Абдимурат , независимый исследователь	
O'zbekistonda moliyaviy hisob va hisobotni MHXSlariga transformatsiya qilishda asosiy vositalar hisobini tashkil etish masalalari	416
Qurbonova Shaxrinoz , doktorant	
Erkin iktisodiy hududlarda investitsion faollikni oshirish masalalari.....	420
Qilicheva Kamola Muzaffarovna , mustaqil tadqiqotchi	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida).....	425
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich , erkin izlanuvchi	
Sug'urtada assistans xizmatlarini takomillashtirish	433
Maxmudov A. M.	
Цифровизация бухгалтерского учета.....	439
Мирсодикова Дилобар Дилшод кизи , самостоятельный соискатель	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini rivojlantirishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish.....	445
Nasrova Kamola Ravshanovna , PhD	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	451
Нуриллаев Рахмат Ярашевич , к.с.х.н., доцент; Нуриллаев Шердил Жамолiddin угли , магистр	

Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari.....	456
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Uy-joy fondi boshqaruvini samarali tashkil etish	460
Berdiyeva Dilfuza Axatovna , PhD, dotsent	
Экономика знаний как высший ступень развития инновационной экономики	466
Хасанхонова Нодира Исаметдиновна , PhD	
Kichik biznes subyektlarini samarali investitsiyalashning ilg'or xorijiy davlatlar tajribasi.....	471
Ruziyeva Dilobar Isomjonovna , iqtisod fanlari nomzodi	
Davlat-xususiy loyihalarining mazmun-mohiyati, ilmiy-nazariy asoslari	481
Suleymanov Farrux Raximjonovich , mustaqil izlanuvchi	
Комплексный анализ хозяйственно-экономической деятельности и устойчивости АО "Узавтосаноат"	487
Туйчиев Комилжон Лазизович , доцент кафедры	
Экономическая сущность и важность повышения эффективности	
производства каракулеводческой продукции.....	493
Тулкин Хаймуродович Фармонов , профессор; Нуриллаев Жамолiddин Ярашевич , докторант	
O'zbekistonda tijorat banklari emission operatsiyalarining dolzarb masalalari	499
O'ktamova Nozima Narzulla qizi , PhD, kafedra dotsenti	
Инновационные методы энергосбережения как способ повышения	
конкурентоспособности предприятия	503
Хамдамова Гавхар Абсаматовна , к.э.н., профессор	
Hudud sug'oriladigan yerlarida suv resurslaridan foydalanish holati tahlili	508
Shoxujayeva Zebo Safoyevna , i. f.n., professor, katta ilmiy xodim	
Hududlarning moliyaviy-investitsion salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlarini	513
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi , kafedra dotsenti i.f.d.	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xodimlar faoliyatining axborot tizimlarini samarali tashkil qilish.....	521
Yuldashev Furqat Nurilloevich , doktorant	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyoti sharoitida elektron biznesni rivojlantirish yo'llari	524
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich , PhD; Akramov G'ayrat Otabek o'g'li , talaba	
An Analysis of Green Taxation and Its Effect on Economic Growth	530
Fayzieva Nargiza Rabimovna , PhD	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning nazariy jihatlarini	537
Qurbonov Jasurbek Pozilovich , kafedra dotsenti	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm industriyasining rivojlanishi va istiqboli	540
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich , PhD, kafedra dotsenti	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ	
boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	544
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna , mustaqil tadqiqotchi	
O'rta Osiyo davlatlarida rekreatsiya turizmi.....	548
Shaymanova Nigora Yusupovna , doktorant	
Korxona investitsiyalari xususidagi ilmiy-nazariy yondashuvlar va qarashlar evolyutsiyasi.....	552
Eshqo'ziyev Oxunjon Oybek o'g'li , doktorant	
O'zbekiston sanoatining rivojlanish tendensiyalari, muammo va yechimlari.....	559
Shavqiyev Erkin , i. f. n.	
"Yashil iqtisodiyot"ga o'tish zaruriyati, dastaklari va uning o'ziga xos tamoyillari	565
Berdiyev Baxtiyor Sodiqovich , kafedra dotsenti	
Innovatsion faoliyatni rivojlantiruvchi omillar va ulardan samarali foydalanish yo'nalishlari	571
Ashurov Maxammadjon Sotvoldiyevich , i.f.n., kafedra dotsenti	
Ijtimoiy tarmoqlar analitikasi.....	576
S. Qulmatova , PhD, dotsent	
Analysing the Functioning of Enterprise Management in the Context of Institutional Reforms	581
Kurpayanidi Konstantin Ivanovich , Professor	
Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi samaradorligini baholash	586
Ruxsatova Rushana O'ktamovna , erkin tadqiqotchi	
Soliq tushumlarini prognozlashtirish modellarini qurishning klassik va intellektual usullari	593
Narmanov Ulug'bek Abdugapparovich , PhD; Maqsudov Azamat Maqsud o'g'li	
Kompaniyani samarali boshqarishda marketingning o'рни va uning tamoyillarini qo'llash istiqbollari.....	598
Usmonova Dilfuza Ilhkomovna , kafedra dotsenti	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	602
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли , научный сотрудник	
Oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy manbalari bo'yicha xarajatlar hisobi va uni takomillashtirish.....	608
Artikov Kurbonazar Amonovich , mustaqil ilmiy tadqiqotchi	
Innovatsion iqtisodiyot sharoitida inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalarning ahamiyati.....	614
Asamxodjaeva Shoirra Shukurullaevna , katta o'qituvchi	

Перспективы развития инноваций и роль стартапов: зарубежный опыт, проблемы и решения.....	618
Ачилова Ширин Шавкат кизи , старший преподаватель	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarni kreditlashda garov ta'minotini takomillashtirish	622
Bazarova Nigora Ravshanovna , kafedra dotsenti	
Sug'urta tashkilotlari investitsiya faoliyatini boshqarish masalalari	627
Kenjayev Ilhom G'iyozovich , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes	632
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich , Scientific researcher	
Tijorat banklari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari	637
Mirpulatova Luiza Mansurovna , doktorant	
Tijorat banklarining tadbirkorlik subyektlarini kreditlash metodologiyasining ekonometrik tahlillari.....	642
Norov Akmal Ruzimamatovich , DSc, kafedra professori	
Tijorat banklarida kreditlash amaliyotini takomillashtirish yo'llari	649
Norova Nozima Nabiyevna , katta o'qituvchi	
Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari	657
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Jahondagi kuzatilayotgan globallashuv va tabiatdagi o'zgarishlar oqibatida kelib chiqayotgan turli xatarlardan himoya qilishda sug'urta tashkilotlari oldida turgan vazifalar ("O'zbekinvest" EISK AJ misolida).....	661
Sayfullo Mirzoyev	
International Experiences on Restoration of Financial Stability Through Indicators in Commercial Banking Sector	666
Solijonova Muxlisa Azamatovna	
Pensiya yoshining pensiya ta'minoti tizimiga ta'siri.....	668
Tursunov Jaxongir Pulatovich , DSc	
Mamlakat iqtisodiyotini islom moliya instrumentlari orqali rivojlantirish istiqbollari.....	673
Xalikov Ulug'bek Rustamovich , PhD	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	678
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova , mustaqil izlanuvchisi	
Qishloq xo'jaligi korxonalarini davlat tomonidan qo'llab quvvatlashning innovatsion menejment tamoyillari...	683
Shaniyazova Zamira Orabayevna , PhD	
Тенденции развития жилищного строительства.....	688
Алиева Зилола Маматвалиевна , доцент кафедры	
Tadbirkorlik subyektlarini moliyalashtirishning innovatsion usullari.....	692
Shakirova Nigora Axralovna , kafedra dotsenti v.b.	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'larining shakllanishi va nazorat qilinishi.....	698
Xusanov Nishonboy Abdusattarovich , filologiya fanlari doktori, professor	
Спиртные напитки - вред здоровью	702
Кариева Халима Икромжоновна , старший преподаватель кафедры	
Importance of Social Infrastructure Development in Rural Areas	706
Munisa Alimova	
Davlat xizmatida agile loyiha boshqaruvi texnologiyasidan foydalanish	709
Isaqova Zebo Murodovna , f.f.n. (PhD), tadqiqotchi	

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TO'LOV- KONTRAKT SHAKLI MABLAG'LARI BO'YICHA XARAJATLAR VA ULAR HISOBINING AMALDAGI HOLATI

Abdualilova Dilnoz Abdusattorovna
TMI tayanch doktranti

Annotatsiya: Zamonaviy bilimlarga ega bo'lgan mutaxassis kadrlarni tayyorlash, davlat ta'lim standartlari asosida ta'lim va uning barcha tarkibiy tuzilmalarini takomillashtirib borish dolzarb masalalardan biridir. Maqolada respublikamizda faoliyat olib borayotgan oliy ta'lim muassasalari budjetdan tashqari moliyaviy manbaalari asosan to'lov-kontrakt shakli mablag'lari hisobining yuritilishi, to'lov-kontrakt shakli mablag'lari xarajatlarini moliyalashtirish yoki tushum manbaalari asosida alohida shakllantirish tahlil qilingan. Amalga oshirilayotgan xarajatlarni mos yo'nalishlar bo'yicha guruhlash va samaradorlikga erishish ko'zda tutilgan va biznes rejada belgilangan moliyaviy natijalarga erishish bo'yicha xulosalar hamda ilmiy takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: akadem qarzdorlik, bazaviy to'lov-kontrakt, budjet buyurtmasi, daromadlar, debitor-kreditor qarzarlar, oshirilgan to'lov-kontrakt, qo'shma ta'lim dasturi, xarajatlari.

Abstract: Training of specialists with modern knowledge, improvement of education and all its structural structures on the basis of state educational standards is one of the urgent issues. In the article, the extra-budgetary financial sources of higher education institutions operating in our republic are mainly accounting for the payment-contract form of funds, financing the costs of the payment-contract form of funds or forming them separately on the basis of sources of income, and the actual expenses Grouping by directions and achieving efficiency are provided, and conclusions and scientific proposals are given on achieving the financial results specified in the business plan.

Key words: academ debt, basic payment contract, budget order, income, debtor-creditor debts, increased payment contract, so-educational program, expenses.

Аннотация: Подготовка специалистов, обладающих современными знаниями, совершенствование образования и всех его структурных структур на основе государственных образовательных стандартов является одним из актуальных вопросов. В статье внебюджетные источники финансирования высших учебных заведений, действующих в нашей республике, в основном учитывают платно-контрактную форму средств, формирование затраты платно-контрактной формы отдельно на основе источников. Приведена группировка доходов и фактических расходов по источникам финансирования и достижению эффективности, а также даны выводы и научные предложения по достижению финансовых результатов, определенных бизнес-планом.

Ключевые слова: академическая задолженность, базовый платно-контрактный средств, бюджетный заказ, доходы, дебиторская-кредиторская задолженность, повышенной платно-контрактный средств, программа совместное образование, программа совместная обучения, расходы.

KIRISH

Respublikada ta'lim tizimini mustahkamlash, uni zamon talablari bilan uyg'unlashtirishga katta ahamiyat berilmoqda. Birgina "O'zbekiston-2030" strategiyasi to'g'risida"gi ^[1] Prezident Farmoniga ko'ra "Oliy ta'lim bilan qamrovni kengaytirish, oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirish hamda oliy ta'lim muassasalari tashkiliy- boshqaruv faoliyatini takomillashtirish, ularni moddiy texnik ta'minotini mustahkamlash maqsadida, 2030-yilgacha yoshlarni oliy ta'lim bilan qamrab olish darajasini kamida 50 foizga yetkazish, umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarini oliy ma'lumotli pedagog kadrlar bilan to'liq ta'minlash, 30 ta oliy ta'lim muassasasining ta'lim dasturlarini xalqaro akkreditatsiyadan o'tkazish, "Top-500"ga kiradigan xorijiy universitetlar bilan hamkorlikda kamida 50 ta qo'shma ta'lim dasturi asosida "ikki diplomli tizim"ni joriy etish, 10 ta oliy ta'lim muassasasini

dunyoning eng nufuzli "Top-1000" oliy ta'lim tashkilotlari reytingiga kiritishga erishish, oliy ta'lim muassasalarida ilmiy tadqiqotlar natijadorligini oshirish va ilmiy salohiyatni 70 foizga yetkazish, 5 ta oliy ta'lim muassasasini milliy tadqiqot oliygohlariga aylantirish" kabi qator fazilalar belgilab olindi.

Moliyaviy mustaqillik berilgan oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy barqarorlikni ushlab turish, to'lov-kontrakt mablag'lari xarajatlarini samarali maqsadli sarflanishini ta'minlashda hisobni to'g'ri yuritish va nazoratini amalga oshirishda hozirgi kunga kelib bir qator kamchiliklar kuzatilmoqda. Jumladan, hisobdorlik masalalarida hisobni tadqiq etishni o'rni, tushayotgan to'lov-kontrakt mablag'larini o'z tushum turlari bo'yicha guruhlanmayotgani, hisob axborotlarini tuzishda qator muammolar keltirib chiqarmoqda. Amaldagi oliy ta'lim muassasalari buhgalteriya hisobini yuritishda bu kabi masalalar oliy ta'lim muassasalarining daromadlarini guruhlash asosida mos yo'nalish xarajatlarini amalga oshirish buning uchun esa hisob jarayonini hamda hisobotlarni tuzib taqdim etish tartibini takomillashtirish zaruriyati mavjud.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirish tizimini samarali boshqarishda budjetdan tashqari mablag'lari shu jumladan to'lov-kontrakt shakli mablag'lari hisobini tashkil qilish, ularni maqsadli sarflash masalalari xorijiy va mahaliy iqtisodchi olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar, ilmiy asarlar, risolalarda o'z aksini topgan. Respublikamizning yetakchi iqtisodchi olimlaridan S. U. Mehmonov ^[2], A. A. Ostonokulov ^[3], S. M. Buzrukxonov ^[4], P. Y. Karayev ^[5], X. A. Qobilov ^[6], A. S. Xodjayev ^[7], J. Y. Qurbonov ^[8] kabilar ilmiy ishlarida oliy ta'lim tizimini moliyalashtirishni takomillashtirish yo'llari xususan to'lov-kontrakt shaklidan tushgan tushumlar hisobi yuzasidan tadqiqot ishlari olib borishgan.

Xususan A. A. Ostonokulovning "Budjet tashkilotlarining budjetdan tashqari mablag'lari hisobi va hisoboti metodologiyasini takomillashtirish" mavzusidagi iqtisod fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan ilmiy ishida budjet tashkilotlarida budjetdan tashqari mablag'lari shakllantirishning zarurligi va ahamiyati, budjet tashkilotlarining budjetdan tashqari mablag'lari hisobining nazariy asoslari tadqiq etilgan bo'lsa, S. M. Buzrukxonov "Innovation iqtisodiyotga o'tish sharoitida oliy ta'limni moliyalashtirishni takomillashtirish" mavzusidagi iqtisod fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan ilmiy ishida Moliyalashtirishning samarali va shaffof mexanizmlarini joriy etish hamda o'z xarajatlarini qoplash darajasidan kelib chiqib bakalavriat ta'lim yo'nalishlari bo'yicha to'lov-kontrakt miqdorlarini bazaviy to'lov-kontrakt miqdorining uch baravaridan oshmagan miqdorda mustaqil belgilashni ilmiy yangilik sifatida taklif etgan. Yuqoridagi tadqiqotchilarning ilmiy izlanishlaridan bevosita moliyaviy mustaqillik berilgan oliy ta'lim muassasalarida to'lov-kontrakt shakli mablag'lari hisobini takomillashtirishni talab etadi.

Xorijiy iqtisodchi olimlardan Rossiyalik olim A. I. Zotova ^[9] iqtisod fanlari nomzodi dissertatsiyasini "Buxgalterskiy uchët v vÿsshix obrazovatel'nykh uchrejdeniyax: Na primere vuzov Sentrosoyuza RF" mavzusida himoya qilgan va Rossiya oliy ta'lim muassasalari buhgalteriya hisobini o'rganib ilmiy tadqiqot ishlarini olib borgan. Qozog'istonlik olim Rita Kasa ^[10] Yevropa davlatlari oliy ta'lim tizimi moliyaviy faoliyati, inklyuziv ta'lim jarayonlariga bag'ishlangan ilmiy ishlar olib borgan "To fund their higher education abroad, they draw on scholarships, family resources, loans, and personal earnings.". Yevropalik iqtisodchi olim Simon Marginson ^[11] Yevropa oliy ta'lim tizimini samaradorligini oshirish qaratilgan ilmiy ishlar olib borgan "Higher education is a dynamic part of the modernization process",

Yuqorida ko'rsatib o'tilgan xorijiy olimlarning tadqiqot yo'nalishlari, oliy ta'lim muassasalarining moliy faoliyati o'ziga xosligi va olib borilgan izlanishlari natijalarini O'zbekiston oliy ta'lim tizimi moliyaviy faoliyati ayniqsa moliyaviy mustaqillik berilgan oliy ta'lim muassasalariga xos jihatlarni o'rganib tadqiq qilish maqsadga muvofiq.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolani tayyorlash jarayonida abstract mantiqiy fikrlash, induktsiya, deduktsiya, kuzatish, tahlil, guruhlash, taqqoslash usullaridan keng foydalanildi va taklif va tavsiyalar ishlab chiqish bugungi kunning dolzarb masalalaridan sanaladi.

TAHLIL VA NATIJA

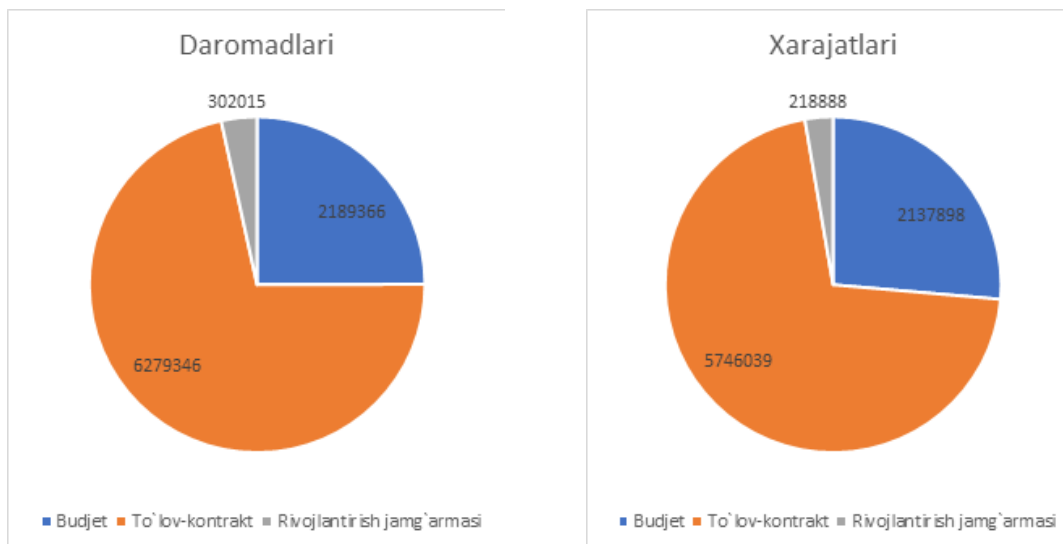
Hozirgi kunga kelib, respublikamizda 3 559 yo'nalish va mutaxassisliklarda 212 ta oliy ta'lim muassasalari faoliyat yuritmoqda. Shu jumladan: davlat oliy ta'lim muassasalari – 116 ta yoki 55 foizga, nodavlat oliy ta'lim muassasalari – 66 ta yoki 31 foizga hamda xorijiy oliy ta'lim muassasalari soni 30 ta yoki 14 foizni tashkil etmoqda. 212 ta oliy ta'lim muassasasida 1 203 125 nafar talabalarga 39 597 nafar professor o'qituvchilar ta'lim berib kelishmoqda.

Oliy ta'lim muassasalarining moliyalashtirish manbaalarini ko'rib chiqadigan bo'lsak, 1 203 125 nafar talabaning 162 228 nafari yoki 13 foizi davlat byudjeti hisobiga to'g'ri kelsa, 1 040 897 nafari yoki 87 foiz talaba o'qitishning to'lov-kontrakt shakli ta'lim olishmoqda. Oliy ta'lim muassasalarining asosiy moliyaviy manbaasi

o'qitishning to'lov-kontrakt shaklidan tushgan mablag'lar ulushiga to'g'ri kelmoqda. Bu esa oliy ta'lim muassasalariga bosqichma-bosqich ravishda moliyaviy hamda akademik mustaqillik berilishiga olib kelishini ko'rsatadi bu esa o'z navbatida oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy faoliyati, hisob tizimi va hisobotlarini takomillashtirish zaruriyatiga anglatadi.

Byudjet tashkilotlari va byudjet mablag'lari oluvchilar xarajatlar smetalarini, daromadlar va xarajatlar smetalarini, shuningdek shtat jadvallari normativ-huquqiy hujjatlar asosida mustaqil ravishda tuzadilar. Xarajatlar smetalari, daromadlar va xarajatlar smetalari, shtat jadvallari, shuningdek jamlanma xarajatlar smetalari va shtat jadvallari bir moliya yili muddatiga, mavsumiy yoki yil mobaynida tuzilgan tashkilotlar bo'yicha esa, ularning mazkur moliya yilidagi faoliyat ko'rsatish davriga tuziladi va amal qiladi.

1-rasm: Davlat oliy ta'lim muassasalarining 2022-yil yillik daromadlari va xarajatlari to'g'risida ma'lumot.(mln so'mda)¹

Yuqoridagi diagramma ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, 116 ta davlat oliy ta'lim muassasalarining asosiy daromad manbai o'qitishning to'lov-kontrakt shakli mablag'lari hisobiga to'g'ri kelmoqda. 2022-yil davomida davlat oliy ta'lim muassasalariga jami daromadlari 8 770 727 million so'mni tashkil etib, shu jumladan 2 189 366 million somi yoki 25 foizi budjet mablag'lari hisobidan moliyalashtirilgan bo'lsa, 6 279 346 million so'mi yoki 71 foizi to'lov-kontrakt mablag'lari hisobiga to'g'ri kelgan. Rivojlantirish jamg'armasi mablag'lari esa 302 015 million so'mni yoki jami daromadlarning 4 foizini tashkil etgan.

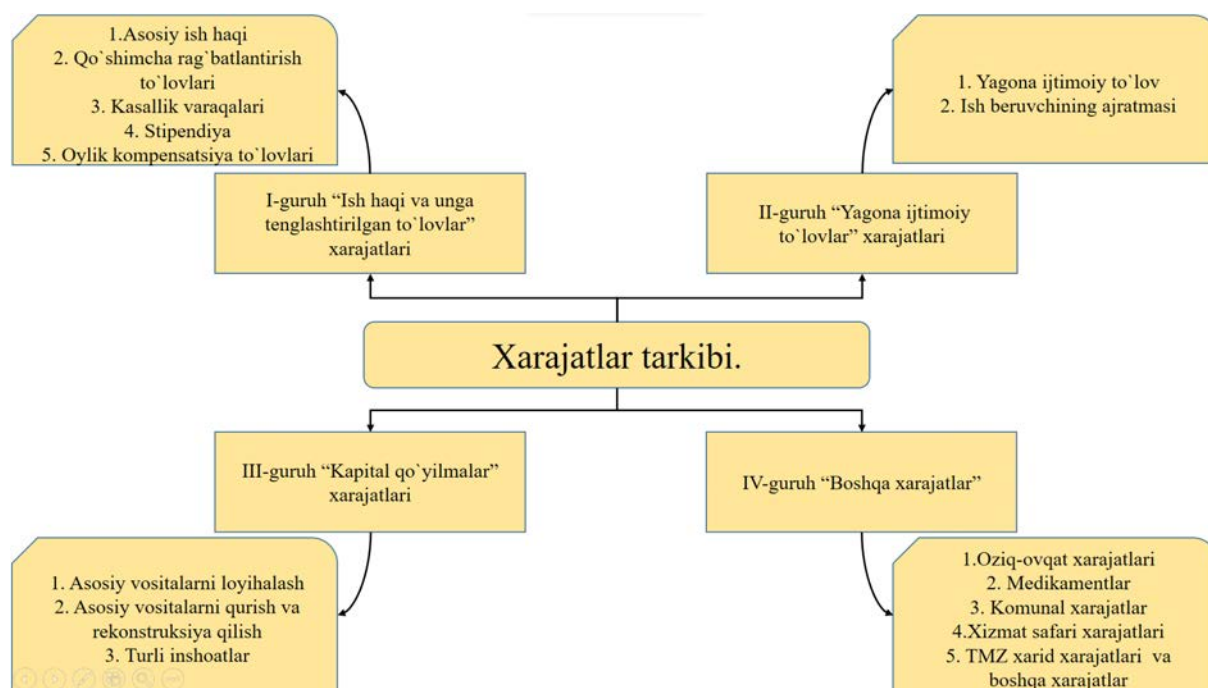
2022-yil davomida davlat oliy ta'lim muassasalariga jami xarajatlari 8 102 828 million so'mni tashkil etib, shu jumladan 2 137 898 million somi yoki 26 foizi budjet mablag'lari hisobidan moliyalashtirilgan bo'lsa, 5 746 039 million so'mi yoki 70 foizi to'lov-kontrakt mablag'lari hisobiga to'g'ri kelgan. Rivojlantirish jamg'armasi mablag'lari esa 218 888 million so'mni yoki jami xarajatlarning 4 foizini tashkil etgan.

Tahlillarimizga asosanib shuni aytishimiz mumkinki, oliy ta'lim muassasalari daromadlari va xarajatlari tarkibining asosini o'qitishning to'lov-kontrakt shakli mablag'lari tashkil etmoqda. Oliy ta'lim muassasalari daromadlari tarkibining asosini o'qitishning to'lov-kontrakt shakli tashkil etayotganiga asosiy sabablari etib, 36 ta davlat oliy ta'lim muassasalariga moliyaviy mustaqillik berilganini hamda oshirilgan to'lov-kontrakt shakli keng qo'llanilayotganini ko'rsatishimiz mumkin.

Oliy ta'lim muassasalarida daromadlar va xarajatlar smetalarini tuzish byudjet tashkilotlari va byudjet mablag'lari oluvchilarning xarajatlar smetasi va shtat jadvallari tuzish, tasdiqlash va ro'yxatdan o'tkazish tartibi to'g'risidagi Nizomga muvofiq amalga oshiriladi. Unga ko'ra xarajatlar to'rt guruhga hamda har bir guruh o'z ichida yana xarajatlar moddasiga ajratilgan holda smeta shakllantiriladi.

Oliy ta'lim muassasalarida ushbu xarajat guruhlari bo'yicha joriy moliya yili uchun daromadlar va xarajatlar smetasi shakllantiriladi. Talabalar bilan oliy ta'lim muassasasi o'rtasida joriy o'quv yili uchun to'lov-kontrakt shartnomalari shakllantiriladi hamda tushumlar ham shartnomaga asosan joriy o'quv yili uchun to'lanadi. Daromadlar joriy o'quv yili uchun xarajatlar esa joriy moliya yili uchun amalga oshirilmoqda bu esa buxgalteriya hisob tizimi va tuzilgan hisobotlarida noaniqliklar keltirib chiqarmoqda. Bu kabi to'lov-kontrakt mablag'lari hisobini yuritishdagi muammoli masalalar o'z navbatida oliy ta'lim buxgalteriya xizmatida bir qator kamchiliklarga hamda taqdim etilayotgan axborot ma'lumotlarni ishonchsizligiga olib keladi.

¹ O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi ma'lumotlari asosida tadqiqotchi tomonidan tayyorlandi.

1-chizma: Xarajatlar tarkibi²

XULOSA

O'zbekistondagi oliy ta'lim muassasalari moliyaviy manbaalarini asosini shubhasiz to'lov-kontrakt mablag'lari tashkil etmoqda. Davlat byudjeti xarajatlarning 20–25 foizi oliy ta'lim tizimi xarajatlari to'g'ri kelmoqda. Ta'lim xizmatlari ijtimoiy ne'mat sifatida qiymatga ega bo'lib, bozor munosabatlari obyekti ko'rinishida mavjud. Aholining barqaror o'sib borayotgan ehtiyojini ta'lim xizmatlari bozori qondirish imkoniyatiga ega bo'lib, bozor munosabatlari rivojlana borgan sari to'lov-kontrakt asosida mutaxassis tayyorlash hamda oliy ta'lim muassasalariga moliyaviy mustaqillik berish asta-sekin ko'payib boraveradi.

Oliy ta'lim muassasalarida to'lov-kontrakt mablag'lari bo'yicha xarajatlar va ular hisobining amaldagi holatini yaxshilash, amalga oshirilayotgan xarajatlarning maqsadli sarflanishini ta'minlash hamda smeta ijrosiga qat'iy amal qilishni nazarda tutgan holda quyidagilarni xulosa tarzida keltirish mumkin:

1. Moliya yili uchun shakllantirilgan daromadlar va xarajatlar smetasiga asosan xarajatlar o'quv yili uchun tushgan daromadlar hisobidan amalga oshirilmoqda. Oliy ta'lim muassasasining faoliyati o'quv yili bo'yicha amalga oshirilishidan kelib chiqib, oliy ta'lim muassasasining uzoq va o'rta muddatli strategik rivojlantirish dasturini hamda moliyaviy xo'jalik faoliyatini samarali boshqarish maqsadida daromadlar va xarajatlar parametrini o'quv yili uchun aniqlash zarur.
2. Daromadlar joriy o'quv yili uchun bo'lganidan keyin, xarajatlar ham shunga mos ravishda bo'lishi lozim. Joriy moliya yili uchun shakllantirilgan xarajatlar smetasi xarajatlari joriy moliya yilida amalga oshirib kelinmoqda. Joriy o'quv yilining 1-semestri uchun to'langan to'lov-kontrakt summalarini yil davomida ikkiga bo'lib to'lansa ham, to'rtga bo'lib to'lansa ham oxirgi ikki oylik haqiqiy xarajati kelgusi moliya yilida hisobga olinadi. Bu xarajatlarning darimadi esa o'tgan moliya yilida qolib ketadi.
3. Joriy moliya yili uchun tuzib taqdim etilayotgan moliyaviy natijalarni hisobotini tahlil qiladigan bo'lsak bu ham o'z-o'zidan moliya yili uchun shakllantirilmoqda. Daromadlar o'quv yilining 1-semestri va 2-semestri uchun deb shakllantirilmoqda. Bunda 1-semestr to'rt oyni va ikkinchi semester esa olti oyni tashkil qilib qolmoqda. Xarajatlar esa o'n ikki oy davomida moliya yili uchun amalga oshirilmoqda.

Oliy ta'lim muassasalarining faoliyati o'quv yili bilan bog'liq ekanligini hisobga olib tizilayotgan daromadlar va xarajatlar smetasi o'quv yili uchun shakllantirilsa natijada, oliy ta'lim muassasalarida to'lov-kontrakt shakli mablag'lari bo'yicha xarajatlar va ularning moliyaviy natijalari hisobotlarni tuzilishida aniqliklarga erishiladi. Ushbu amalga oshirilgan ishlar natijasida, oliy ta'lim muassasalarida byudjetdan tashqari mablag'lar hisobi, ya'ni to'lov-kontrakt shakli mablag'lari bo'yicha xarajatlar va ularning birlamchi hisob-kitob ishlarini to'g'ri, aniq va har bir tushum kesimida o'z vaqtida sifatli yuritilishi hamda maqsadli sarflanishi, to'lov-kontrakt mablag'lari harakati to'g'risidagi moliyaviy hisobotlarni tuzilishida aniqliklarga erishiladi.

² Tadqiqotchi tomonidan tayyorlandi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston–2030" strategiyasi to'g'risida"gi 158-son Farmoni 2023-yil 11-sentyabr.
2. S. U. Mehmonov Byudjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobi va ichki audit metodologiyasini takomillashtirish. Iqt.fan. dok. (DSc) ilm.dar.olish uchun yozil. dis.avtoref.-T.:2018. –B36;
3. A. A. Ostonokulov "Byudjet tashkilotlarining byudjetdan tashqari mablag'lari hisobi va hisoboti metodologiyasini takomillashtirish". Monografiya. – T.: "VNESHINVESTPROM", 2021. –208 b.
4. S. M. Buzrukxonov. "Innovatsion iqtisodiyotga o'tish sharoitida oliy ta'limni moliyalashtirishni takomillashtirish" mavzusidagi fan doktori (DSc) dissertatsiyasi avtoreferati. 2022 yil.
5. P. Y. Karayev "The role of the state in financing the higher education system" International journal of research in commerce, Volume: 16 Issue: 07 in July 2022.
6. X. A. Qobilov "Ta'lim tizimini moliyalashtirishni isloh qilish masalalari" "Science and Education" Scientific Journal April 2021 / Volume 2 Issue 4
7. A. S. Xodjayev "Oliy ta'lim muassasalarining budjetdan tashqari mablag'lari hisobi va ichki auditini takomillashtirish" mavzusidagi fan doktori (DSc) dissertatsiyasi avtoreferati. 2023 yil.
8. J. Y. Qurbonov "Oliy ta'lim muassasalarida o'qitishning to'lov-kontrakt shaklidan tushgan tushumlar hisobi va uni takomillashtirish masalalari" "Inovatsion texnologiyalar" jurnali 2021 yil №4 dekabr.
9. А. И. Зотова Бухгалтерский учет высших образовательных учреждениях: На примере вузов Центрасоюза РФ. тема диссертации и автореферата по ВАК РФ 08.00.12, -RF.:2000.-Стр.239.
10. Rita Kasa Juggling the Costs of Higher Education Abroad: Voices of International Students from Latvia "Reimagining mobility in higher education" DOI:10.1007/978-3-030-93865-9_6
11. S. Marginson "High Participation Systems of Higher Education". The journal of higher education. 2016 3/1
12. <http://www.interfinance.uz> ("Xalqaro moliya va hisob" ilmiy electron jurnali sayti)
13. <http://edu.uz> (O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi sayti)
14. <http://stat.edu.uz> (O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining statistik ma'lumotlari sayti)

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining

2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

